

Mariusz Pacewicz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: mariusz.pacewicz@ue.wroc.pl

**RYNEK UBEZPIECZEŃ NASTĘPSTW
NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW DZIECI
I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ W ŚWIETLE ZALECEŃ
KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
ORAZ RAPORTU RZECZNIKA FINANSOWEGO**

**THE ACCIDENT INSURANCE MARKET
FOR CHILDREN AND SCHOOLCHILDREN
IN THE LIGHT OF THE GUIDELINES
OF THE FINANCIAL SUPERVISORY COMMITTEE
AND THE REPORT OF THE SPOKESMAN
FOR FINANCIAL AFFAIRS**

DOI: 10.15611/pn.2018.541.15

Streszczenie: Celem opracowania jest wskazanie konsekwencji wynikających z wprowadzenia wytycznych Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie dystrybucji ubezpieczeń następstw nieszczęśliwych wypadków dzieci i młodzieży szkolnej. W pracy przedstawiono dotychczasowy sposób oferowania możliwości skorzystania z ochrony ubezpieczeniowej przy uwzględnieniu dodatkowego wynagrodzenia lub innej gratyfikacji na rzecz ubezpieczającego lub podmiotu działającego na rzecz lub w imieniu ubezpieczonego. Przedstawiono zmianę sytuacji rynkowej i aktualnego sposobu dystrybucji tego ubezpieczenia przez zakłady ubezpieczeń, które muszą przestrzegać wprowadzonych zaleceń, co zmienia zarówno kształt produktu, jak i sposób dystrybucji. Opracowanie ujmuje opis pozytywnych i negatywnych skutków wprowadzonych zmian. Praca ukazuje przyszły kształt produktu ubezpieczenia NNW szkolnego, który z formy grupowej transformuje się na formę głównie indywidualną, tracąc jednocześnie swój powszechny charakter.

Słowa kluczowe: rynek ubezpieczeń, wypadki, ubezpieczenia dzieci.

Summary: The aim of this study is to indicate the consequences resulting from the introduction of the guidelines of the Polish Financial Supervision Authority in the field of the distribution of insurance of consequences of mishap of children and teenagers who attend school. The paper presents the current method of offering the possibility of using the insurance cover, taking into account premium or other gratification for the policyholder or somebody who acts

for or on behalf of the insured. The article also shows the change of a market situation and the current method of distribution of this insurance by insurance companies, which have to respect provided recommendations and that completely changes the shape of both: the product and the method of distribution. The study includes a description of the positive and negative effects of the provided changes. The work shows the future shape of the NNW school insurance product, which formed from a group form transforms into a mainly individual form losing its universal character.

Keywords: insurance market, accidents, insurance of children.

1. Wstęp

Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych (NNW) wypadków dzieci i młodzieży szkolnej jest niewątpliwie najbardziej powszechnym ubezpieczeniem osobowym funkcjonującym na rynku. Przez wiele lat wyłącznym dystrybutorem tego produktu był Powszechny Zakład Ubezpieczeń, stąd do dziś można spotkać się z terminem „ubezpieczenie PZU”, który kolokwialnie określa ten produkt. Ubezpieczenie szkolne, oprócz ochrony zdrowia i życia, pełni rolę edukacyjną, promując wśród młodych ludzi idee ubezpieczeń. Celem niniejszego opracowania jest opisanie dotychczasowej formy dystrybucji ubezpieczeń szkolnych oraz kształtu tego produktu i jego transformacji pod wpływem zmian ustawowych oraz wytycznych Komisji Nadzoru Finansowego. Opracowanie ma charakter opisowy; wymagało analizy literatury oraz aktualnej sytuacji rynkowej przy wykorzystaniu wiedzy przedstawionej przez menedżerów pracujących w towarzystwach ubezpieczeniowych zajmujących się wdrażaniem produktu NNW dzieci i młodzieży szkolnej. Ubezpieczenie NNW dzieci i młodzieży szkolnej nie ma charakteru obowiązkowego, albowiem w naszym stanie prawnym obowiązek ubezpieczenia w zakresie NNW i kosztów leczenia dotyczy wyłącznie wyjazdu dzieci na wycieczkę za granicę, co zostało unormowane w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. zmienionego rozporządzeniem z dnia 28 sierpnia 2014 r. [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. ...]. Wartość takiego ubezpieczenia nabiera dodatkowego znaczenia, gdy weźmie się pod uwagę fakt, że ochroną na podstawie tego ubezpieczenia objęte jest życie i zdrowie dzieci, których zabezpieczenie powinno stanowić przedmiot szczególnego zainteresowania ich rodziców i opiekunów prawnych. Nie ulega wątpliwości, że tylko odpowiednio dopasowany produkt – precyzyjnie określający, za co ubezpieczyciel w ramach umowy ubezpieczenia odpowiada, a za co nie, skorelowany z odpowiednio wysokimi sumami ubezpieczenia pozwalającymi na zabezpieczenie losów ubezpieczonych dzieci i młodzieży szkolnej, jest w stanie pokryć niezbędne koszty w celu usunięcia nierzadko bardzo dotkliwych skutków nieszczęśliwych wypadków, a także uświadomi młodemu człowiekowi wchodzącemu w dorosłe życie, że warto się ubezpieczać [Bielecka i in. 2017, s. 42].

2. Kształt produktu ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków dzieci i młodzieży szkolnej

W świetle stosowanych powszechnie ogólnych warunków ubezpieczenia NW za nieszczęśliwy wypadek objęty ubezpieczeniem można uznać zdarzenie, które spełnia łącznie następujące warunki: wywołane jest przez siły działające z zewnątrz na ciało osoby ubezpieczonej, występuje w sposób nagły, działa wbrew woli poszkodowanego, powoduje trwały uszczerbek na zdrowiu (popularnie nazywane kalectwem lub inwalidztwem) w następstwie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia bądź śmierć osoby ubezpieczonej [Stroiński 2000, s. 198]. Ubezpieczenie NNW dzieci i młodzieży szkolnej oferowane jest na rynku polskim zarówno w formie ubezpieczenia grupowego, jak i indywidualnego, przy czym aktualnie forma grupowa jest przeważająca. Przez ubezpieczenie grupowe należy więc rozumieć umowę ubezpieczenia zawieraną na rachunek członków pewnej grupy, którą określa się poprzez ustalenie cech podmiotów wchodzących w jej skład, co w konsekwencji powoduje, że zbiór ubezpieczonych z założenia może być zmienny w trakcie trwania umowy. W ubezpieczeniu na cudzy rachunek ubezpieczający, mimo że zawiera umowę ubezpieczenia we własnym imieniu, zapewnia ochronę ubezpieczeniową innej osobie (ubezpieczonemu), ubezpieczając jej mienie, zdrowie lub życie [Fras 2017, s. 163]. W polisach grupowych z konstrukcją ubezpieczenia na cudzy rachunek ubezpieczeniem objęci są uczniowie, ale stroną ubezpieczającą jest podmiot samorządu terytorialnego reprezentowany w tym przypadku zazwyczaj przez dyrektora danej placówki szkolnej. Oczywiście w praktyce zdarza się, że podmiotem ubezpieczającym jest rada rodziców, choć ta nie posiada osobowości prawnej, a więc nie może być stroną umowy ubezpieczenia.

Ogólne warunki ubezpieczenia NNW mogą określać zakres terytorialny – cały świat, ale może być on ograniczony do nieszczęśliwych wypadków powstałych w drodze do szkoły i w czasie pobierania nauki. Fundamentalnym elementem ubezpieczenia dzieci i młodzieży szkolnej jest zapewnienie ochrony ubezpieczeniowej w razie zajścia nieszczęśliwego wypadku. Ochrona ta w ubezpieczeniach następstw nieszczęśliwych wypadków polega na zapłacie umówionej sumy pieniężnej, jak też w niektórych przypadkach odszkodowania – w razie zaistnienia określonego w umowie ubezpieczenia zdarzenia losowego, które wywołuje niepożądane i niekorzystne skutki w sferze życia prywatnego czy zawodowego ubezpieczonych [Bielecka i in. 2017]. Sama definicja nieszczęśliwego wypadku, choć różna w poszczególnych firmach, zawiera wspólne elementy odnoszące się do cech zdarzenia nagłego, które ma przyczynę zewnętrzną. Kluczowym elementem umowy ubezpieczenia jest suma gwarancyjna dotycząca wypłaty świadczenia za doznany uszczerbek na zdrowiu powstały w wyniku NNW oraz śmierć w wyniku NNW. Przez sumę ubezpieczenia rozumie się gwarantowaną kwotę świadczenia, do wypłaty której zobowiązany jest zakład ubezpieczeń w przypadku zajścia wypadku ubezpieczeniowego [Monkiewicz 2001, s. 56]. Towarzystwa ubezpieczeniowe wprowadzają do zakresu ochrony

dotatkowe rozszerzenia: rozszerzenie o śmierć ubezpieczonego oraz trwałe uszczerbek w wyniku aktów sabotażu czy terroru, jednorazowe świadczenie w przypadku ugryzienia, użądlenia, jednorazowe świadczenie, gdy nie został orzeczone uszczerbek na zdrowiu (tzw. bólowe), zwrot kosztów operacji plastycznych w wyniku NNW, zwrot kosztów korepetycji w związku z nieszczęśliwym wypadkiem, zwrot kosztów leczenia, dzienne świadczenie szpitalne, jednorazowe świadczenie szpitalne w wyniku zdarzenia NNW, jednorazowe świadczenie w wyniku poważnego zachorowania ubezpieczonego, zasiłek dzienny z tytułu niezdolności do pracy i nauki, zwrot kosztów rehabilitacji, zwrot kosztów naprawy, nabycia, wypożyczenia środków specjalnych lub uszkodzenia sprzętu medycznego, zwrot kosztów pogrzebu prawnego opiekuna ubezpieczonego, jednorazowe świadczenia na wypadek śmierci prawnego opiekuna ubezpieczonego, dzienne świadczenie szpitalne z powodu choroby, jednorazowe świadczenie w przypadku śmierci ubezpieczonego spowodowane nowotworem złośliwym, jednorazowe świadczenie w przypadku zdiagnozowania u ubezpieczonego wrodzonej wady serca, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, nowotworu złośliwego, udaru mózgu, ataku epilepsji, omdlenia o nieustalonej przyczynie, padaczki, sepsy, oparzenia, odmrożenia. Składka za ubezpieczonego jest uzależniona od doboru zakresu ubezpieczenia, a więc liczby i wartości poszczególnych typów ryzyka, rozszerzeń i wysokości sum gwarancyjnych. Parametrami, które również mają wpływ na wysokość składki, są: liczba ubezpieczonych dzieci, wysokość kosztów akwizycji, założenie działań prewencyjnych na rzecz szkoły celem poprawy bezpieczeństwa w placówce oświatowej, przebieg dotychczasowej szkodości w ubezpieczanej szkole oraz zróżnicowanie dotyczące rodzaju placówki (żłobek, przedszkole, gimnazjum, szkoła średnia, szkoła wyższa, szkoła specjalna).

W związku z aktywnością sportową dzieci i młodzieży towarzystwa ubezpieczeniowe wprowadziły rozszerzenia, które obejmują ochroną już w podstawie zdarzenia powstałe podczas uprawiania sportów, przy czym w niektórych przypadkach rozszerzenie takie jest dodatkowo płatne.

3. Dotychczasowy sposób dystrybucji ubezpieczeń NNW w szkołach

W dystrybucji grupowych ubezpieczeń następstw nieszczęśliwych wypadków dzieci i młodzieży szkolnej ubezpieczający zawiera umowę ubezpieczenia na cudzy rachunek, obejmując ochroną określoną grupę osób. O ile w umowie ubezpieczenia NNW ubezpieczonymi były dzieci, o tyle kwestia ubezpieczającego już nie była tak jednoznaczna. Zazwyczaj w imieniu ubezpieczającego dokument ubezpieczenia podpisywał dyrektor szkoły reprezentujący placówkę oświatową. W praktyce występowały również sytuacje, kiedy umowa ubezpieczenia była zawierana z radą rodziców reprezentowaną przez przewodniczącego rady, mimo że podmiot ten nie posiada osobowości prawnej, nie mogąc być tym samym stroną umowy. Faktem jest, że dyrektorzy podejmowali jednoosobowo decyzje co do wyboru ubezpieczyciela, przy czym zdarzało się, że decyzja o wyborze należała do rady rodziców, a umowę ubezpiecze-

nia podpisywał dyrektor szkoły. Decyzje co do ostatecznego wyboru były często podejmowane bez szczegółowej analizy ofert, a jedynie na bazie porównania do polisy ubiegłorocznej, choć w niektórych placówkach szkolnych wybór ubezpieczyciela odbywał się w drodze konkursu ofert.

Dotychczas zakłady ubezpieczeń płaciły darowizny dla szkół, co było uwzględnione w składce płaconej przez rodziców ubezpieczanych dzieci. Wpłata wynagrodzenia dla szkoły przyjmowała również formę wsparcia finansowego oraz funduszu prewencyjnego, co przyjmowało kształt pomocy dla szkoły. Choć fundusz prewencyjny jest uregulowany prawnie jako środek zapobiegawczy zwiększaniu szkodowości, faktycznie jest to część marketingu ubezpieczeniowego zachęcającego stronę umowy do wyboru konkretnej oferty.

Środki finansowe przekazywane dla szkół od towarzystw ubezpieczeniowych, były wykorzystywane na wspieranie następujących inicjatyw: dożywianie dla dzieci, zakup nagród i dyplomów, finansowanie wycieczek oraz przejazdów na wycieczki, zakup książek, pomocy szkolnych, zakup kamer, wykładzin, osłon ochraniających niebezpieczne miejsca, remont sal, finansowanie wydarzeń edukacyjno-teatralnych, zakup zabawek do przedszkoli i żłobków, zakup wyposażenia sal lekcyjnych i gimnastycznych. Wykorzystanie otrzymanych funduszy było zdecydowanie szersze i choć sam fakt wspierania szkół ze środków pochodzących bezpośrednio ze składek opłacanych przez rodziców jest niestosowny, należy stwierdzić, że ten socjalny element wsparcia przez ostatnie kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt lat odegrał bardzo istotną rolę w rozwoju tych placówek.

4. Zmiana sytuacji rynkowej i aktualnego sposobu dystrybucji ubezpieczeń w świetle raportu Rzecznika Finansowego oraz zaleceń KNF

W dniu 13 lipca 2017 r. Komisja Nadzoru Finansowego wydała komunikat w sprawie ubezpieczeń NNW dzieci i młodzieży szkolnej, którego przedmiotem stała się kwestia oferowania możliwości skorzystania z ochrony ubezpieczeniowej w tym ubezpieczeniu. Organ nadzoru określa potrzebę, aby zakłady ubezpieczeń przed zawarciem umowy rzetelnie przedstawiały zakres świadczeń, warunki ochrony ubezpieczeniowej oraz procedury likwidacji szkód. Ważne jest również to, aby firmy ubezpieczeniowe przedstawiały zależności między wysokością sum ubezpieczenia a wysokością przysługujących świadczeń w powiązaniu z naliczoną składką. Działania informacyjne stanowiąc będą uzupełnienie regulacji zawartej w art. 17 ust. 2 Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. poz. 1844 ze zmianami), nakładającej na zakład ubezpieczeń, w przypadku umowy ubezpieczenia zawieranej na cudzy rachunek, obowiązek przekazania za pośrednictwem ubezpieczającego, przed przystąpieniem osoby zainteresowanej do takiej umowy, wskazanych w tym przepisie informacji, jak również uzupełnienie

regulacji zawartej w art. 19 ustawy, w myśl którego w umowie ubezpieczenia zawieranej na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczenia grupowego, jeżeli konieczna jest zgoda ubezpieczonego na udzielenie ochrony ubezpieczeniowej lub ubezpieczony zgadza się na finansowanie kosztu składki ubezpieczeniowej, w przypadku niedoręczenia ubezpieczonemu warunków umowy przed wyrażeniem takiej zgody, zakład ubezpieczeń nie może powoływać się na postanowienia ograniczające lub wyłączające odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń, a także przewidujące skutki naruszeń powinności ubezpieczonego lub obciążające go obowiązkami [Komunikat Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie ubezpieczeń NNW dzieci i młodzieży..., s. 2].

Celem wprowadzonych zmian było doprowadzenie do sytuacji, w której rodzice ubezpieczanych dzieci mają możliwość dokonania optymalnego wyboru na podstawie rzetelnie przygotowanych informacji. Przedstawiciel ubezpieczyciela ma obowiązek przedłożenia ubezpieczonym osobom ogólnych warunków ubezpieczenia oraz zakresu świadczonej ochrony ubezpieczeniowej wraz z sumami ubezpieczenia. Zadaniem ogólnych warunków ubezpieczenia jest jasne i wyraźne ustalenie wzajemnych praw i obowiązków stron umowy ubezpieczenia. Dlatego też powinny one określać przedmiot ubezpieczenia, zakres odpowiedzialności gwarancyjnej zakładu ubezpieczeń, ograniczenia tej odpowiedzialności, czas trwania ubezpieczenia, początek i koniec odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, sposób obliczenia wysokości odszkodowania lub świadczenia oraz zasady ich wypłaty [Wąsiewicz 2002, s. 39].

Zakłady ubezpieczeń powinny również podejmować działania polegające m.in. na sposobie skonstruowania materiałów marketingowych w zgodzie z pkt 16.1 i następnymi Rekomendacji dla zakładów ubezpieczeń dotyczącej systemu zarządzania produktem (możliwość skorzystania z różnych wariantów ubezpieczenia NNW, bez promowania wariantu z najniższą wysokością składki jako domniemanego najbardziej pożądanego przez ubezpieczonych (ich przedstawicieli ustawowych)) [Komunikat Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie ubezpieczeń NNW dzieci i młodzieży..., s. 2].

Należy stwierdzić, że przez lata zawieranie ubezpieczenia NNW dzieci i młodzieży szkolnej wiązało się z korzyściami majątkowymi dla szkoły. W efekcie rodzice, płacąc składkę, współfinansowali szkołę. Relatywnie nowymi przepisami (obowiązującymi od 1 kwietnia 2016 r.) jest art. 18 ust. 1-2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Zgodnie z tą normą w ubezpieczeniu na cudzy rachunek, w szczególności w ubezpieczeniu grupowym, ubezpieczający nie może otrzymywać wynagrodzenia lub innych korzyści w związku z oferowaniem możliwości skorzystania z ochrony ubezpieczeniowej lub czynnościami związanymi z wykonywaniem umowy ubezpieczenia. Zakaz otrzymywania wynagrodzenia lub innych korzyści obejmuje również osoby działające na rzecz lub w imieniu ubezpieczającego [Bielecka i in. 2017, s. 51].

Zmiana dotycząca braku możliwości oferowania ubezpieczenia obejmującego wsparcie finansowe, przy jednoczesnym wysokim zaangażowaniu rodziców w proces decyzyjny, powoduje, że firmy ubezpieczeniowe zostały zmuszone do diametralnej zmiany formy dystrybucji ubezpieczeń. Wobec tego kluczowym elementem na etapie ofertowania stała się jakość oferty, a w tym zakres proponowanych świadczeń, wysokość sum gwarancyjnych oraz składka ubezpieczeniowa, a nie, jak dotychczas, wysokość wsparcia finansowego proponowanego dla placówki oświatowej.

Widać bardzo dużą rolę przewodniczących poszczególnych klas, którzy biorą udział w zebraniach rad rodziców, mając swój głos w procesie decyzyjnym dotyczącym wyboru oferty. Osoby te kolegialnie decydują o wyborze ubezpieczyciela, który obejmie ochroną dzieci z danej szkoły. W niektórych placówkach tworzone są zespoły osób posiadających wiedzę z zakresu ubezpieczeń, zajmujące się porównaniem i wyborem najlepszej oferty. Należy stwierdzić, że zmiany w ustawodawstwie oraz wytyczne organów nadzorczych wyznaczyły nowy kierunek zmian, angażując tym samym rodziców ubezpieczanych dzieci w proces decyzyjny.

5. Ocena aktualnej oraz przyszłej sytuacji rynkowej związanej ze sprzedażą ubezpieczeń NNW dzieci i młodzieży szkolnej

Raport Rzecznika Finansowego jednoznacznie wskazuje zakładom ubezpieczeń sposób postępowania przy dystrybucji ubezpieczeń szkolnych. Obowiązuje absolutny zakaz przekazywania jakiegokolwiek wynagrodzenia dla ubezpieczającego i ubezpieczonego bez względu na formę wsparcia. Stosowanie dotychczas takich praktyk wypaczało rzeczywistą wartość ustalonej składki, albowiem to opiekunowie prawni, opłacając składkę, finansowali jednocześnie gratyfikację dla danej placówki szkolnej. W opisanej sytuacji tylko część składki była przeznaczana na faktyczną ochronę ubezpieczeniową. Wyeliminowanie tego proceduru będzie miało wpływ na większą transparentność rynku oraz pełną adekwatność składki do ustalonej sumy ubezpieczenia. Pozostaje bez zmian możliwość korzystania z funduszu prewencyjnego, jednak fundusz ten nie powinien stanowić elementu przetargowego w procesie ofertowania. Uwzględnienie w ofercie ubezpieczenia wsparcia finansowego dla placówki oświatowej ma wpływ na zwiększenie kosztów akwizycji, a tym samym zwiększa składkę. Eliminując wsparcie, zgodnie z rekomendacją Rzecznika Finansowego, zakres ochrony ubezpieczeniowej oraz wysokość sum ubezpieczenia powinny dać szerszą gwarancję ubezpieczeniową. Towarzystwa ubezpieczeniowe co roku, aby zachować konkurencyjność, rozszerzają zakresy ochrony ubezpieczeniowej, dodając kolejne nowe świadczenia zgodnie z zapotrzebowaniem rynku, zachowując jednak niezmienny poziom składki.

Tabela 1. Przykładowe składki oraz sumy ubezpieczenia

Rok	Składka	Suma ubezpieczenia na wypadek śmierci w wyniku NNW	Suma ubezpieczenia dla trwałego uszczerbku na zdrowiu w wyniku NNW
2017	38 zł	17 200 zł	14 000 zł
2016	37 zł	16 000 zł	12 500 zł
2015	36 zł	16 000 zł	12 300 zł

Źródło: opracowanie własne na bazie danych z firmy Compensa TU SA w ujęciu 100 szkół z obszaru dolnośląskiego.

W praktyce to przedstawiciele szkół podejmują decyzję co do wyboru ubezpieczyciela, mając świadomość, jaki poziom składki w danej szkole jest akceptowalny (w związku z tym w corocznym ofertowaniu różnica w składce proponowanej przez zakłady ubezpieczeń wynosi tylko kilka złotych). Dane z tabeli 1 wskazują, że firmy konkurują zakresem i wysokością świadczeń, a składka w zasadzie pozostaje niezmienną. Przedstawienie oferty dla szkoły, w której to ofercie poziom składki będzie np. dwukrotnie wyższy z podwojoną sumą ubezpieczenia, daje pewność, że oferta ta zostanie odrzucona już w pierwszym procesie wyboru. Konieczna jest zatem praca nad zwiększaniem poziomu wiedzy dotyczącej ubezpieczeń zarówno opiekunów prawnych dzieci, przedstawicieli rad rodziców, jak i dyrektorów szkół, mająca uświadomić, że tylko wysokie sumy ubezpieczenia i – w konsekwencji – wyższe składki mogą zapewnić szeroką ochronę ubezpieczeniową. Zakłady ubezpieczeń rozszerzają również swoją ofertę indywidualną; można wybrać jej przygotowane warianty lub skonstruować ofertę indywidualną, dowolnie kształtując parametry zakresowe i sumy ubezpieczenia w poszczególnych typach ryzyka. Forma indywidualna daje możliwość wyjścia poza obszar niższych sum oferowanych w szkołach i wyboru oferty z wysokimi sumami ubezpieczenia i szerokim zakresem. Zauważa się, że coraz większa liczba rodziców decyduje się na wariant indywidualny, rezygnując tym samym z ubezpieczenia szkolnego. Ubezpieczenia szkolne wciąż mają charakter powszechny, ale powoli może nastąpić ich transformacja na ubezpieczenia indywidualne sprzedawane jako NNW jednostkowe.

6. Doświadczenia innych państw europejskich w dziedzinie ubezpieczeń szkolnych

W krajach Europy Zachodniej funkcjonują podobne rozwiązania jak w Polsce, przy czym na Wyspach Brytyjskich odnosimy się do ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej placówki oświatowej jako podmiotu, który ma obowiązek przewidywania wszelkich skutków możliwych zdarzeń z udziałem dzieci i młodzieży. W tej sytuacji przez pryzmat odpowiedzialności cywilnej należy rozpatrywać ewentualnie możliwości pozyskania odszkodowania za uszczerbek na zdrowiu dzieci i młodzieży.

Krajem europejskim, w którym zarówno porządek prawny, jak forma dystrybucji ubezpieczeń szkolnych jest zbliżona do Polski, jest Francja. We Francji jest dość duża liczba szkół prywatnych, które zobowiązują rodziców dzieci uczęszczających do szkoły do przedstawienia ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. W kwestii ubezpieczenia NNW, podobnie jak w Polsce, ubezpieczenie to ma charakter fakultatywny, a więc to rodzic decyduje, czy dziecko ma przystąpić do ubezpieczenia wybranego przez szkołę. We Francji dużą rolę odgrywają również ubezpieczenia indywidualne oferowane przez agentów ubezpieczeniowych oraz doradców bankowych. Większość rodziców zapewnia ochronę ubezpieczeniową swoim dzieciom przez rozszerzanie ubezpieczeń mieszkań i domów o NNW lub wykupując odrębne indywidualne polisy.

7. Zakończenie

Wysokość świadczenia w ubezpieczeniu NNW powinna zapewnić rekompensatę za doznany ból oraz uszczerbek na zdrowiu przy jednoczesnym zwrocie kosztów poniesionych na leczenie po przebytych nieszczęśliwym wypadku. Gdy wypłacane odszkodowanie nie stanowi adekwatnej rekompensaty, wówczas można mówić o niedopasowaniu oferty do potrzeb klienta. Autorzy raportu Rzecznika Finansowego wyrażają nadzieję, że przedstawione obserwacje staną się przyczynkiem do dyskusji na temat dalszego rozwoju opisywanego segmentu rynku. Niewątpliwie rozwój ten jest bardzo pożądany, a tzw. ubezpieczenia szkolne, jako głęboko zakorzenione w praktyce obrotu, mają potencjał budowania świadomości ubezpieczeniowej już wśród najmłodszych uczestników rynku [Bielecka i in. 2017, s. 7]. Zastosowane zmiany wprowadzają przejrzystość ofertowania przy zachowaniu trzech czynników: zakresu ochrony, sum gwarancyjnych i składki, wyłączając gratyfikację dla szkół. Obowiązek informacyjny, a więc konieczność przekazywania OWU i oferty dla każdego ubezpieczonego, buduje większą świadomość samej oceny produktu i jego wyboru, a przede wszystkim cały proces sprzedaży przyjmuje transparentny charakter. Rynek ubezpieczeniowy, oprócz rozwoju produktowego w kierunku podwyższania sum gwarancyjnych i rozszerzania zakresu ochrony, winien ewoluować w kierunku edukacji ubezpieczonych i ubezpieczających. Wzrost świadomości ubezpieczeniowej zarówno u rodziców, jak i dyrektorów szkół i rad rodziców wymusi na towarzystwach ubezpieczeniowych oferowanie produktów o najwyższej jakości i optymalne zwiększenie sum gwarancyjnych. W dalszym ciągu ubezpieczenia NNW dzieci i młodzieży szkolnej będą miały charakter powszechny, a forma grupowa będzie dominująca z powodu możliwości negocjowania składki ze względu na dużą liczbę ubezpieczonych. Forma ubezpieczeń indywidualnych w dalszym ciągu będzie się rozwijała, albowiem świadomość ubezpieczeniowa rodziców jest coraz większa, co prowadzi do zwiększania zakresów i sum ubezpieczeń. Towarzystwa ubezpieczeń, rozwijając ubezpieczenia grupowe, będą jednocześnie przygotowywały pakietowe oferty z szerokimi zakresami ochrony i wysokimi sumami ubezpieczenia, aby zaspokoić oczekiwania klientów indywidualnych wymagających wysokich świadczeń odszkodowawczych.

Literatura

- Bielecka M., Bielecki M., Jasiński A., Kościelniak M., Kowalski W., Maj A., 2017, *Raport Rzecznika Finansowego. Ubezpieczenia szkolne*, Warszawa, www.rf.gov.pl.
- Gnėła B., Szaraniec M., 2017, *Dystrybucja usług ubezpieczeniowych*, Difin, Warszawa.
- Monkiewicz J., 2001, *Podstawy ubezpieczeń*, tom II, *Produkty*, Poltext, Warszawa.
- Sangowski T., 2000, *Ubezpieczenia gospodarcze*, Poltext, Warszawa.
- Sangowski T., 2002, *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz–Poznań.
- Komunikat Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie ubezpieczeń NNW dzieci i młodzieży szkolnej z dnia 13 lipca 2017 r., <https://www.knf.gov.pl>.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (poz. 1150).
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. 2015, poz. 1844).